

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion varmuusvarastoista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtion varmuusvarastoista annetun lain nojalla perustetun, valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella olevan varmuusvarastorahaston varoilla hankitaan ja ylläpidetään väestön toimeentulon ja elinkeinoelämän toiminnan kannalta välttämättömien raaka-aineiden ja tuotteiden varmuusvarastoja. Valtion varmuusvarastoinnin tehokkuuden ja joustavuuden lisäämiseksi ehdotetaan valtion vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesityksessä, että varmuusvarastointimaksun tuotto tuloutettaisiin suoraan varmuusvarastorahastoon ja että varmuusvarastorahastoa koskevat momentit poistettaisiin vastaavasti tulo- ja menoarviosta.

Tulo- ja menoarvion varmuusvarastointia koskevan luvun perusteluihin sisällytettäisiin edelleen arviot varmuusvarastointimaksun tuotosta ja valtioneuvosto vahvistaisi vuosittain varmuusvarastorahaston käyttösuunnitelman. Valtion varmuusvarastoista annetun lain sisältöä ehdotetaan ajamukaistettavaksi varmuusvarastoinnin tavoitteiden ja rahaston hallinnon osalta.

Esitys liittyy valtion vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1986 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Varmuusvarastoista annetun lain (531/58) mukaan varmuusvarastorahaston pääoman muodostavat rahastoon tulo- ja menoarviossa siirretyt varat. Periaatteena on ollut, että varmuusvarastointimaksusta annetun lain (1105/83) nojalla nestemäisiltä polttoaineilta ja muilta tuotteilta perittävän maksun tuotto käytetään kokonaisuudessaan valtion varmuusvarastoinnin menoihin. Varmuusvarastointimaksun tuotto on tulo- ja menoarviossa arvioitu maksun aiemman tuoton ja maksun piirissä olevien tavaroiden kysynnän kehityksestä tehtyjen ennusteiden perusteella. Maksun tuottoarvioiden perusteella on tuotteiden varastoinnista, varastotilojen rakentamisesta ja

niiden vuokraamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi tulo- ja menoarvioon sisällytetty määrärahat.

Varmuusvarastoitavien tavaroiden lisähankintoja on voitu suorittaa vain tulo- ja menoarviossa myönnettyillä ja rahastoon siirretyillä varoilla. Poikkeustapauksissa on tavaroiden varastoja voitu lisätä lähinnä vain muiden varastoitujen tavaroiden myynnistä kertyneiden varojen avulla. Tämä järjestely ei aina ole sallinut sinänsä tarpeellisten tavarahankintojen toteuttamista eikä valtion varmuusvarastoja ole voitu lisätä riittävän järjestelmällisellä ja joustavalla tavalla.

Varmuusvarastointimaksun toteutunut kertymä on usein poikennut huomattavastikin tulo- ja menoarviota laadittaessa esitetyistä arvioista. Tämän johdosta varmuusvarastointiin käytettävien

varojen muutoksia on jouduttu sisällyttämään lisämenoarvioihin. Tämä on osaltaan vaikeuttanut valtion varmuusvarastoinnin suunnitelmallista toteuttamista. Tulo- ja menoarviossa suoritettu momenttikohtainen jako varmuusvarastoinnin eri käyttötarkoituksiin on tehnyt järjestelmästä jäykän eikä momenttikohtaisista rajoista ole voitu poiketa, vaikka joiltakin momenteilta olisi jäänyt varoja käyttämättä.

Varmuusvarastojen rakentamista varten on valtion tulo- ja menoarvioon sisällytetty erillinen määräraha. Rakentamiseen osoitettuja varoja ei ole kuitenkaan siirretty varmuusvarastorahastoon vaan varastojen rakentaminen on toteutettu rahaston toiminnasta erillään. Tältäkin osin on rakentamishankkeiden toteuttaminen usein edellyttänyt määrärahojen muutoksia lisämenoarvioiden yhteydessä.

Edellä esitetyistä syistä ehdotetaan valtion varmuusvarastoinnin rahoitusjärjestelmää muutettavaksi niin, että varmuusvarastointimaksun kertymä tuloutettaisiin kokonaisuudessaan suoraan varmuusvarastorahastoon. Myös varmuusvarastojen rakentaminen ehdotetaan vastaisuudessa toteutettavaksi varmuusvarastorahaston varoin. Ehdotuksen tarkoituksena on lisätä varojen käytön joustavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä varmuusvarastoinnin taloudellisuutta.

Ehdotettu siirtyminen tulo- ja menoarvioon sisältyvästä rahoituksesta varmuusvarastointimaksun tuottoon perustuvaan suoraan tulo- ja menoarvioon tehostaisi rahaston toimintaa ja korostaisi varmuusvarastorahaston hallintoelinten suoraan vastuuta varmuusvarastojen ja rahaston varojen hoidosta.

Varmuusvarastorahaston hallintotoimikunnan nimi ehdotetaan muutettavaksi johtokunnaksi ja sen jäsenmäärää lisättäisiin enintään seitsemään nykyisen kuuden jäsenen sijasta.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotettujen muutosten tarkoituksena on tehostaa varmuusvarastointimaksun tuotolla kertyvien varojen käyttöä. Muutokset keventäisivät valtion tulo- ja menoarviota, koska valtion varmuusvarastointi tapahtuisi varmuusvarastointimaksun tuoton puitteissa eikä varastoinnin toteuttamiseen tarvittaisi siirtoja tulo- ja menoarviosta. Johtokunnan jäsenmäärän ja tehtävien lisääntymisestä aiheutuva rahaston hallintomenojen kasvu jäisi vähäiseksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälän 1 momentti ehdotetaan kirjoitettavaksi uuteen muotoon ja varmuusvarastoinnin tavoitteisiin lisättäväksi maan huoltovarmuuden edistäminen. Perushuoltojärjestelmien ylläpidon edellyttämien raaka-aine- ja tuotantopanosten turvaaminen on keskeisessä asemassa valtion varmuusvarastoinnissa. Varmuusvarastoinnin tavoitteista ehdotetaan poistettavaksi viittaus väestön terveydelle välttämättömiin raaka-aineisiin ja tuotteisiin, sillä tähän liittyvä huoltovarmuuden turvaaminen tapahtuu toisaalta lääkkeiden velvoitevarastoinnin ja toisaalta elintarvikehuollon erillisten varastointijärjestelmien puitteissa.

2 §. Pykälän 1 momentin nojalla varmuusvarastointimaksusta annetun lain nojalla kannettavat maksut tuloutettaisiin suoraan varmuusvarastorahastoon.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa määritellään ne menot, joita rahastosta voidaan suorittaa. Pykälän nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyisivät vastaavasti 3 ja 4 momentiksi.

2 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Pykälässä säädetyistä asioista ehdotetaan säädettäväksi 3 §:ssä.

3 §. Lain nykyinen 2 a § ehdotetaan korvattavaksi samansisältöisellä 3 §:llä, josta on kuitenkin poistettu viittaukset valtion tulo- ja menoarvioon.

4 §. Pykälän 2 momentti ehdotetaan rahaston toiminnan tehostamiseksi muutettavaksi siten, että valtioneuvosto ei enää päättäisi rahaston yksittäisistä kauppatoimista vaan vastuu niiden toteuttamisesta siirtyisi rahaston johtokunnalle. Valtioneuvosto hyväksyisi vuosittain kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä varmuusvarastorahaston talousarvion ja varojen käyttösuunnitel-

man sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen. Varastotilojen rakentamiseen liittyvä kiinteän omaisuuden hankinta edellyttäisi valtioneuvoston lupaa.

5 §. Pykälään sisällytettäisiin nykyisen lain 4 §:n 3 momenttiin sisältyvät säännökset rahaston hallinnosta. Rahaston hallintotoimikunta korvattaisiin johtokunnalla, jossa olisi puheenjohtaja ja enintään kuusi muuta jäsentä ja näillä kullakin henkilökohtaiset varajäsenet. Johtokunnan tehtävät lisääntyisivät sen vastatessa rahaston varoilla suoritettavista yksittäisistä kauppatoimista samoin kuin varastojen rakentamiseen liittyvis-

tä rahoituspäätöksistä valtioneuvoston vahvistamien varojen käyttösuunnitelmien puitteissa.

6 §. Lain täytäntöönpanoa koskeva 5 § korvattaisiin 6 §:llä.

2. Voimaantulo

Laki liittyy valtion vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesitykseen ja ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1986 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion varmuusvarastoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan valtion varmuusvarastoista 23 päivänä joulukuuta 1958 annetun lain (531/58) 2 a § ja 4 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 27 päivänä kesäkuuta 1980 annetussa laissa (487/80), *muutetaan* 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 1 momentti, 3 §, 4 §:n 2 momentti ja 5 §, näistä 3 § ja 4 §:n 2 momentti sellaisina kuin ne ovat mainitussa 27 päivänä kesäkuuta 1980 annetussa laissa; sekä *lisätään* 2 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 6 § seuraavasti:

1 §

Valtion varmuusvarastoja voidaan perustaa ja ylläpitää väestön toimeentulolle, maan huoltovarmuudelle ja elinkeinoelämän toiminnalle välttämättömien raaka-aineiden ja tuotteiden saannin turvaamiseksi.

2 §

Valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella on varmuusvarastorahasto, johon tuloutetaan varmuusvarastointimaksusta annetun lain (1105/83) nojalla kannettava varmuusvarastointimaksu ja muut valtion varmuusvarastointia varten mahdollisesti säädettävät maksut.

Rahastosta suoritetaan menot, jotka aiheutuvat tavaroiden hankkimisesta varmuusvarastoon, niiden varastoinnista ja vaihtamisesta, varastojen hankinnasta, rakentamisesta, vuokraamisesta ja ylläpidosta, sekä muut rahaston hallinnosta aiheutuvat menot.

3 §

Varmuusvarastorahaston toimintaa varten voidaan valtioneuvoston luvalla ja sen hyväksymillä ehdoilla ottaa lainaa enintään 300 miljoonaa markkaa.

Rahaston ottamien lainojen takaisinmaksu sekä lainojen korot ja hoitomenot suoritetaan rahaston varoista. Jolleivät nämä varat riitä, käytetään lainojen maksuun varastoitujen tavaroiden myynnistä saatavia varoja.

4 §

Valtioneuvosto hyväksyy vuosittain kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä varmuusvarastorahaston talousarvion ja varojen käyttösuunnitelman sekä vahvistaa rahaston tilinpäätöksen ja hyväksyy sen toimintakertomuksen. Valtioneuvoston luvalla rahasto voi ostaa ja myydä kiinteää omaisuutta.

5 §

Varmuusvarastorahastolla on valtioneuvoston nimeämä johtokunta. Johtokunnassa on puheenjohtaja ja enintään kuusi muuta jäsentä, joista

kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Valtioneuvosto määrää johtokunnan jäsenten keskuudesta varapuheenjohtajan.

Johtokunta päättää varmuusvarastorahaston varoilla suoritettavista kauppatoimista rahaston talousarvion ja varojen käyttösuunnitelman mukaisesti sekä vastaa rahaston hallinnosta.

6 §

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta antaa tarvittaessa valtioneuvosto.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1986.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1985

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Jermu Laine*

Laki

valtion varmuusvarastoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan valtion varmuusvarastoista 23 päivänä joulukuuta 1958 annetun lain (531/58) 2 a § ja 4 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 27 päivänä kesäkuuta 1980 annetussa laissa (487/80), muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 1 momentti, 3 §, 4 §:n 2 momentti ja 5 §, näistä 3 § ja 4 §:n 2 momentti sellaisina kuin ne ovat mainitussa 27 päivänä kesäkuuta 1980 annetussa laissa; sekä lisätään 2 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 6 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Valtioneuvostolla on valta maan elinkeinoelämälle sekä väestön toimeentulolle ja terveydelle välttämättömien raaka-aineiden ja tuotteiden saannin turvaamiseksi päättää valtion varmuusvarastojen pitämisestä.

2 §

Edellä 1 §:ssä tarkoitettujen tavaroiden varastoon ostamista varten perustetaan valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella oleva varmuusvarastorahasto, jonka pääoman muodostavat tulo- ja menoarviossa rahastoon siirretyt varat.

2 a §

Varmuusvarastorahaston toimintaa varten voidaan valtioneuvoston luvalla ja sen hyväksymillä ehdoilla ottaa samanaikaisesti enintään 300 miljoonan markan laina. (Ks. ehdotuksen 3 §:n 1 momenttia)

Rahaston ottamien lainojen takaisinmaksu suoritetaan tulo- ja menoarviossa tähän tarkoitukseen siirtona varmuusvarastorahastoon myönnettävistä määrärahoista. Jos rahastoon ei ole siirretty riittävästi varoja lainojen takaisinmaksua varten, käytetään takaisinmaksuun rahaston voittovaroja tai varastoitujen tavaroiden myynnistä saatua varoja.

Ehdotus

1 §

Valtion varmuusvarastoja voidaan perustaa ja ylläpitää väestön toimeentulolle, maan huoltovarmuudelle ja elinkeinoelämän toiminnalle välttämättömien raaka-aineiden ja tuotteiden saannin turvaamiseksi.

2 §

Valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella on varmuusvarastorahasto, johon tuloutetaan varmuusvarastointimaksusta annetun lain (1105/83) nojalla kannettava varmuusvarastointimaksu ja muut valtion varmuusvarastointia varten mahdollisesti säädettävät maksut.

Rahastosta suoritetaan menot, jotka aiheutuvat tavaroiden hankkimisesta varmuusvarastoon, niiden varastoinnista ja vaihtamisesta, varastojen bankinnasta, rakentamisesta, vuokraamisesta ja ylläpidosta, sekä muut rahaston hallinnosta aiheutuvat menot.

2 a §

(Kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Rahastolle varastointia varten tarpeellisten alueiden ja muiden varastotilojen vuokraamisesta ja varastoinnista muuten aiheutuvien kulujen sekä rahaston toimintaa varten otettujen lainojen korko- ja muiden lainakustannusten samoin kuin lain täytäntöönpanoon liittyvien hallintomenojen korvaamiseen voidaan ottaa vuosittain valtion tulo- ja menoarvioon tarpeellinen arviomääräraha.

3 §

Varmuusvarastorahaston toimintaa varten voidaan valtioneuvoston luvalla ja sen hyväksymillä ehdoilla ottaa lainaa enintään 300 miljoonaa markkaa. (Ks. voimassa olevaa 2 a §:n 1 momenttia)

Rahaston ottamien lainojen takaisinmaksu sekä lainojen korot ja hoitomenot suoritetaan rahaston varoista. Jolleivät nämä varat riitä, käytetään lainojen maksuun varastoitujen tavaroiden myynnistä saatavia varoja. (Ks. voimassa olevaa 2 a §:n 2 momenttia)

4 §

Rahaston varojen käytöstä kauppatoimiin päättää kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä valtioneuvosto.

Valtioneuvosto hyväksyy vuosittain kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä varmuusvarastorahaston talousarvion ja varojen käyttösuunnitelman sekä vahvistaa rahaston tilinpäätöksen ja hyväksyy sen ja toimintakertomuksen. Valtioneuvoston luvalla rahasto voi ostaa ja myydä kiinteää omaisuutta.

(3 mom. kumotaan)

Rahaston hallintoa varten asetetaan hallinto- toimikunta. Rahaston hallintotoimikunnan muodostaa puheenjohtaja ja enintään viisi jäsentä, jotka valtioneuvosto määrää. Valtioneuvosto määrää myös, kuka jäsenistä on oleva varapuheenjohtaja. (Ks. ehdotuksen 5 §:n 1 momentti)

5 §

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta antaa tarvittaessa valtioneuvosto. (Ks. ehdotuksen 6 §:ää)

5 §

Varmuusvarastorahastolla on valtioneuvoston nimeämä johtokunta. Johtokunnassa on puheenjohtaja ja enintään kuusi muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Valtioneuvosto määrää johtokunnan jäsenten keskuudesta varapuheenjohtajan.

Johtokunta päättää varmuusvarastorahaston varoilla suoritettavista kauppatoimista rahaston talousarvion ja varojen käyttösuunnitelman mukaisesti sekä vastaa rahaston hallinnosta.

6 §

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta antaa tarvittaessa valtioneuvosto. (Ks. voimassa olevaa 5 §:ää)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1986.